

הם נבחרו על-ידי "העולם הזה" תוך בחינת כל מאורעות השנה

אנשי השנה

תנשאים

העולם

ואלסה: מרד בגדאנסק

עד לקראת סוף השנה היה נדמה כי איש-העולם הוא טרוריסט שחור שעלה לגדולה. רוברט מוגאבה. מנר היג אחת המחתרות שניהלו במשך שנים מאבק אכזרי ברודוזה, חזר אל מולדתו. הוא נחל ניצחון מפתיע בבחרי רות הראשונות בארץ זו. כאשר זכתה בעצמאותה, ונקר ראה זימבאבוה, הפך מוגאבה ראש-ממשלה.

הכל ציפו שהנה יתווסף דיקטטור חדש לעדה המ- גוונת השולטת ביבשת השחורה, עוד מנהיג שדיבר בשם החופש ויתגלה כעריץ, עוד איש שהטיף לאידיאלים וש- יתרגל במהרה לשחיתות של השילטון.

אולם מוגאבה, שהגדיר את עצמו במשך השנים כי מארכיסט, הפתיע את העולם לטובה. הוא הקים מיסטר הגון, מתון ונבוך, הרגיע את הלבנים שנשאר בארץ, חיפש דרכים אל המערב. למרות הבטיות העצומות העומ- דות לפני מדינתו החדשה, עשויה זימבאבוה להפוך מדינה-לדוגמה ביבשת הסוערת.

היה בכך לקח, שהכל הבינו את משמעותו: טרוריסט יכול להתגלות כמדינאי מרחיק-ראות. מנהיג-מחתרת, ה- אחראי למעשי-אכזריות ללא-ספור, העולים בחומרתם על מעשי הקיצוניים שבפידאיון הפלסטיניים, יכול להתגלות כאדם מתון ושוחר-חוק בהגיעו לשילטון. על כך הגיע לו תואר איש-העולם.

אולם לקראת סוף-השנה אירע דבר, שהסיט את המבט מדרום היבשת השחורה אל צפון היבשת הלבנה. בגדאנסק — היא דאנציג — וירת-הפתיחה של מלחמת-העולם השנייה, פרץ מרד של פועלים, שבייתה בעלת אופי כלכלי- הפכה במהרה התקוממות פוליטית, כאשר הדישה ל- חופש פוליטי מאפילה על הדישה לבשר זול.

לא היה זה המרד-הראשון שפרץ בדור הזה בארץ קומוניסטית, אך המרד הפולני היה מיוחד-במינו, ביגלל חושי-האחריות הפטרויטי של השובתים, ששמרו על חושי- המידה. בעומדם על פי התהום, מנעו את השואה שאימה על ארצם. כאשר ניצחו השובתים ודרישותיהם נתקבלו, הפך נציגם הראשי, לך ואלסה, איש-העולם של תש"ס. העובדה שהטנקים הסובייטיים לא קיבלו פקודה לדכא את המרד הפולני היתה בעלת משמעות רבה, לייאור ברז'נייב, המתקרב לסוף שילטונו ביגלל גילו ומצב- בריאותו, הסתבר השנה בהרפתקה אומללה: הפלישה הסובייטית לאפגאניסטאן, שבאה כדי לשמור שם על מיסטר קומוניסטי מקומי כושל, חישימהר שקעה המכונה הצבאית הסובייטית בבזיץ של מילחמה מקומית, כשמולה עומד עם עקשן של לוחמי-גרילה, שכבר הביס בעבר אימפריות אדירות. בסוף תש"ס לא נראה סוף להסתבר- כות זו. היא פגעה במעמד בריח-המועצות בעולם, דחתה ממנה את העולם המוסלמי וכימעט הרסה את מיפעל- היוקרה הסובייטי בתש"ס — האולימפיאדה של מוסקבה. גם במעצמת-העל השנייה היו העניינים גלים. המיב- צע האמריקאי החשוב ביותר של תש"ס — הנסיון המזוי- יני להשרת את בני-הערובה האמריקאיים באיראן, לפי נוסח אנטבה — נחל כישלון מביש. מעמדו של ג'ימי קארטר, איש-העולם של תש"ז ותש"ח, התערער. מולו קם מועמד רפובליקאי, שעורר חשש ובוז בעולם: רונלד ריגן, שחקן-עברונים לשעבר, שכבר הספיק להוכיח בתש"ס כי הבנתו בעניינים בינלאומיים היא אפסית.

כפילו הגרמני יותר, היה המועמד של הימין הגרמני, פראנק-ווינה שטרואס, שניהל לגבור בבחירות על הלקוטי שמירדט — מדינאי בהיר-מחשבה ומפוכח, ש- התגלה במרוצת תש"ס כמנהיג המוכשר ביותר בעולם המערבי.

איש ססגוני יותר, שהאיר את תש"ס, היה ממלא מקומו של ישוע עלי אדמות: האפיפיור יוחנן פאולוס ה-2, שמסעותיו ברחבי תבל חיזקו את הכנסיה וכישרו בשורה של קידמה סוציאלית — אם כי לא דתית — בארצות נחשלות. למרבית האנושות, העולם של תש"ס היתה עמק-הבכא. המונים ברחו מארצות רבות, אנשי-הספינות — הפלרי- טים מוויאטנאם שיצאו בספינות לחפש מולדת חדשה — היו טרף קל לשודדיים, שתפסו את ספינותיהם, שדדו את רכושם, אנסו את הנשים ורצחו כאוות-נפשם, תופעה שהזכירה ימים שחלפו מזמן.

אומללים עוד יותר היו פליטי קמבודיה, שהתקיימו בתנאים גוראים. בסוף השנה החלו רבים מהם חוזרים הביתה, בהעדיפם את התלאות בארצם שסועת-המלחמה על פני הגסיסה במחנות. מצבם של פליטי אפגניסחאן בפאקיסטאן היה אך במעט יותר טוב. אוכלוסיית העולם הוסיפה להתרבות בקצב מחריד — וכמיליארד בני-אדם חיו בתש"ס בתנאים של רעב.

המרחב

עראפאת: על גב נמר

מנחם בגין הוא בעל-בריתנו הטוב ביותר, הכריז יאסר עראפאת, יו"ר אירגון-השיחרור הפלסטיני, כמה פעמים במשך השנה. ואכן, מעשיהם של מנחם בגין ונביאיתורייבתו, אשת-השנה גאללה כהן, תרמו תרומה עצומה למסע-ההישגים של אש"ף במהלך תש"ס.

גוף כמו אש"ף זקוק לאור-הזרקורים. כל השיטה של ביצוע מעשי-חבלה נועדה, למעשה, להשיג מטרה זו. ואילו מנחם בגין ואנשיו דאגו לכך שהעניין הפלסטיני לא יירד אף יום אחד מן הכותרות של תש"ס.

אולם לא רק תודות לבגין שיגשגו ענייניו של ערא- פאת. את הרוח למיפרשיו סיפקה האמונה הבינלאומית הכללית כי לעולם לא ישרוק שקט באיזור הרגיש ביו- תר בעולם — מצבור-הנפט של המערב — אם לא תיפתר הבעייה הפלסטינית. הקונסנזוס העולמי קבע כי הפיתרון הסביר היחידי הוא הקמת מדינה פלסטינית, לצידה של

דמותו של עראפאת הצטיירה בשתי צורות שונות. בתעמולה האנטי-פלסטינית הופיע עראפאת כטרוריסט אכזרי, שידיו מגואלות בדם, בלתי-מגולח ופרימיטיבי. ביווחיהם של מדינאים ועיתונאים, שנפגשו עימו מימי עט מדי יום, הצטייר כפוליטיקאי ממוחה, גמיש, פיקח, עדין-הליכות ואפילו סימפאטי.

עראפאת האמיתי הוא איש הרוכב על הנמר של המהפכה הפלסטינית, והמצליח מזה עשרים שנה ויותר לשמור על מקומו מבלי ליפול — הישג כימעט חסר תקדים בתולדותיהן של תנועות מסוג זה. הדבר מפליא שיעבתיים, לאור התנאים המיוחדים שבהם פועלת ה- תנועה הפלסטינית, כאשר מחצית העם הפלסטיני חי תחת כיבוש צבאי ישראלי, וכימעט כל האחרים חיים בצורה, תחת דיקטטורות זרות, חשדניות ולרוב עוינות. אף חלק אחד של העם הפלסטיני אינו יכול לקיים בחיי- רות חופשיות, לערוך דיון לאומי ולקבל החלטות באופן חופשי. גם עראפאת עצמו אינו יכול לכפות את רצונו על איש, מכיוון שאין בידו מכשירי-כפייה, מחוץ לשטח כוללני, המושפע ממצבירות לאומיים ובינלאומיים, וגם על-ידי מדינות ערביות השוכרות סוכנים פלסטיניים וה- מקיימות אירגונים נפרדים.

התנאים האלה מחייבים את עראפאת להתקדם בוהי- רות מירבית. גם אילו רצה לשנות את עמדות אירגונו באופן דרמטי, לא היה יכול לעשות זאת. הוא נאלץ להתקדם באיטיות, בתנועות של זיג-זאג, לסגת כאשר מצב-הרוח הלאומי מתקשה, להתקדם כאשר יש הפשרה. הוא עושה זאת בכישרון של להטוטן.

הדבר התבטא היטב באירועי תש"ס בזירה הפלסטינית, בראשית השנה הופיע נציגו, אחמד צירקי דג'אני, יחד עם חבר הוועד המרכזי של פת"ח, בוועידה ברומא, לצד מישלחת רישמית של כוחות-השלום הישראליים. הגדלומט האש"פי השמיע הצהרה מתונה שעוררה תשבי- מית-לב, העיתונות העולמית הגוימה בדיווח עליה, בבני- רות הוכתשו הדברים חלקית. זהו שיטה שחזרה על עצמה השנה כמה פעמים.

אותו הדבר קרה בצורה הפוכה בדמשק, שם התכנן סה הוועידה של פת"ח, האירגון של עראפאת והגורם המרכזי באש"ף. למחרת נדהם העולם כאשר פורסם מיסמך שהתיימר להיות "החלטת" הוועידה, ושבו השי- תקפו העמדות הקיצוניות ביותר של אנשי-הסירוב כי- אש"ף. רק כעבור זמן מצא עראפאת עצמו לנכון להכי- חיש מיסמך זה רשמית, להסביר כי היתה זאת הצעת- החלטה של מיעוט קיצוני, שלא נתקבלה. ההחלטות ה-